

גיליון בית ארזים

גיליון מאסף דברי תורתם של
רבנותה"ק לבית בוטשעטש
ושאר חכמי רומניה וגאוניה

פרשת ויקרא
תשפ"ה

פניני "יד יוסף"

פנינים נבחרים מתורתו של הרה"ק רבי יוסף אהרן מבוטשעטש זי"ע, המכונה: דער קליינער בעל שם מבוטשעטש [בעל שם קטן מבוטשעטש], מעובד באופן השווה לכל נפש

השם יתברך קרא למשה רבינו בשם של מ"ב אותיות

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר (ויקרא א, א)

הנה סיום פרשת פקודי הוא בדברי הכתוב ( ) 'כי ענן ה' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם', ויש לרמז בסמיכות הכתובים, כי ראשי התיבות ב'כל מסעיהם הוא מ"ב, ונסמך לו אמרו 'ויקרא אל משה וידבר ה' אליו', לפי שקרא אותו השם יתברך עם השם הקדוש הנכבד והנורא של מ"ב אותיות, ולזה מרמז סמיכות הכתובים.

(פרשת ויקרא לסעודה שלישית, בד"ה ויקרא אל)

*

עיקר הכפרה על ידי הקרבן יחד עם התשובה

יקריב אותו לרצונו לפני ה' (ויקרא א, ג)

יש לרמז בדברי הכתוב, כי הנה קרבן בלא תשובה אינו כלום, ואינו מרוצה לפני השם יתברך בהקרבת הקרבן בלבד, עד אשר ישוב בתשובה שלימה להתחרט על מעשיו הראשונים, ולהתוודות לפני הבורא יתברך, לשפוך נפשו לפניו, כי השם יתברך הוא הרוצה בתשובה שייקשו מלפניו סליחה וכפרה.

אכן עיקר התשובה אינו בתשובה בלבד, אלא אשר יתגבר בתשובתו עד כי תגיע ותעלה תשובתו עד לכסא הכבוד, וכמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (יומא פו.) גדולה תשובה שמגעת עד לכסא הכבוד, וזה על ידי שיהיה צועק תמיד לפני השם יתברך בבכי ותחנונים, להתרחק הרבה מן הדבר אשר חטא בו, ובזה תהיה תשובתו שלימה.

זהו שאמר הכתוב 'יקריב אותו', היינו להקריב את הקרבן, אמנם בד בבד עם זה 'לרצונו לפני ה', יעמוד תמיד לפני השם יתברך בבכי ותחנונים להתחרט בחרטה גמורה לפני השם יתברך, עד שתגיע תשובתו לרצון לפני כסא הכבוד, היינו 'לרצונו לפני ה', אשר אז תהיה תשובתו שלימה, ובזה יעלה בידו הכפרה על ידי הקרבת הקרבנות, כי אין הקרבנות מכפרים אלא על השבים.

(פרשת ויקרא לסעודה שלישית, בד"ה ויקרא אל)

ליקוטי פניני מים רבים חכמי רומניה וגאוניה

ליקוטי פנינים דברי תורה אשר אסף לקט וכתב והוסיף מדיליה הגה"צ רבי יצחק מאיר מארילוס זצ"ל אב"ד מיהאלען, באקו ולבסוף ימיו רבה של בוקרשט

חינוך האדם לתורה בקטנותו שלא יסרב מדעתו לילך בה

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם (ויקרא א, ב)

כתב הגאון רבי יצחק קונשטאט זצ"ל אב"ד ראדיוויץ שבבוקאווינא (לוח ארז פרשת ויקרא בד"ה אדם כי) לפרש בדברי הכתוב, כי 'אדם כי יקריב מכם קרבן לה', בהעלות הרצון בלב האדם להקריב את קרבנו לה', הרי יותר 'מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן', הרבה יותר חשוב מזה הוא, אם 'תקריבו את קרבנכם', היינו שתקריבו את עצמיכם, להקריב איזה הקרבה מצד האדם עצמו.

וכתב, כי הנה הקרבן היותר גדול לעת כזאת שבני ישראל מקריבים, הוא מה שאנו מגדלים את בנינו ללמוד את תורתנו הקדושה, אף שעל ידי זה יקופח קצת פרנסתם הזמניית, ועל זה כתב לרמז בדברי הכתוב שאמר 'אם עולה קרבנו', היינו שהקרבן הוא קרבן עולה, שכולה כליל לגבוה, שעל ידי זה מפסידים את החלק להדיוט, מכל מקום עם כל זה 'זכר תמים יקריבנו', מגדלים אנו את בנינו הזכרים על ברכי התורה התמימה.

והנה הרמב"ם זכרונו לברכה כתב, הטעם לכך שמצות מילה הוא בשמיני ואין ממתנינים יותר עד שיגדל וימול את עצמו כשיהיה בר מצווה, כי חש השם יתברך פן יהיו בני אדם אשר יחוסו על עצמם ולא ירצו לחבל גופם בשפיכת דמם להכניס את עצמם בברית קודש, על כן ציווה השם יתברך להקדים המצוה בימי קטנותו, בעת אשר אהבת הבן לא מצאה עדין בלב האב קן לה, ובזה לא יהיו כאלו אשר יימנעו מלקיים מצוה חשובה זו.

בזה כתב לפרש את דברי חכמינו זכרונם לברכה (ירושלמי יומא פ"ז ה"ג): "למה כהן גדול משמש בשמונה בגדים, כנגד המילה שניתנה לשמנה ימים", כי לפי דעת הרמב"ם הנזכרת מעלה, הטעם שניתנה מצוות מילה בשמיני מראה לנו על כך שהשם יתברך חושב ופוקד חולשת האדם וטבעו, ועל זה עיניו פקוחות, כי הרי כלל קבעו חכמינו זכרונם לברכה (קידושין נד.) שלא ניתנה תורה למלאכי השרת, רק לקרוצי חומר.

והנה בכהן גדול נאמר (שמות כה, ב) 'ועשית בגדי קודש וגו' לכבוד ולתפארת', ולכאורה 'פלא הדבר, שבמקום הקודש ששם הכל קדוש וטהור יפאר הכהן את עצמו בבגדי חמודות, אשר המה מהבל יחד.

אבל האמת הוא, שהרי נאמר (מלאכי ב, ז) 'כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו', ועל כן אמרו חכמינו זכרונם לברכה (יומא יח.) על הכהן הגדול, גדלוהו משל אחיו, כי אמר החכם מכל אדם (קהלת ט, טז) 'וחכמת המסכן בזויה', ואין דבריו נשמעים, וכבר מצאנו לרבי יוחנן שקרא לבגדיו מכבדותא (בבא קמא צא:), שבהיות הכהן הגדול לבוש בבגדי כבוד ותפארת, אז הוא מהודר לפני הקהל, ודבריו נשמעים. ומזה יש גם כן להוכיח, שהשם יתברך מחשב חסרוני בני אדם אשר יראו לעיניים, והוא יתברך יראה ללבב.

זהו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה, למה כהן גדול מתלבש בשמונה בגדים, בגדי כבוד והדר, וכי החפץ לה' באבני שוהם ומשבצות זהב וכסף. על זה ויהי כמשיב, כנגד המצוה למוול ביום השמיני, שהוא גם כן מן הטעם הנזכר בשם הרמב"ם, שהשם יתברך יודע כי לבני אדם הקרוצים מן חומר ידבר.

והנה בעת הכנס אדם למצוות, שמו נאה לו להיות מכונה 'בא אל אהל מועד', כי בוא יבוא אל הקודש פנימה, אבל בעת לידתו טרם בואו לכלל חובת קיום התורה והמצוה, הרי הוא רק עומד בפתח אהל מועד.

זה שאמר הכתוב 'זכר תמים יקריבנו' אם רוצה האדם להקריב את בנו ולחנכו על אדני התורה, להושיבו באוהל התורה ולומדיה, על זה אמר 'אל פתח אהל יקריב אותו', היינו בעוד שהילד הוא קטן ורך בשנים, קודם היכנסו לעול התורה והמצוות, אשר אז עדיין הוא עומד בפתח אוהל מועד, אז הוא הזמן היאה והנכון אשר 'יקריב אותו', תיכף ומיד בעת עמדו עדיין על הפתח, וזאת למען יהיה 'לרצונו לפני ה', שיקרב את בנו אל השם יתברך ברצון ובלב שלם, כמו שכתב הרמב"ם הנזכר לעיל בטעם הקדמת המילה ליום השמיני טרם היכנסו לעול התורה והמצוות, וכך הוא אף לעניין לימוד התורה וחניוכו למצוות.

*

החוטא בעניינים שבין אדם למקום יבוא לחטוא ולזלזל גם בעניינים שבין אדם לחבירו

נפש כי תחטא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו או מצא אבדה וכחש בה ונשבע על שקר על אחת מכל אשר יעשה האדם לחטא בהנה (ויקרא ה, כא - כב)

בספרא (פרשת ויקרא דבורא דחובה פרשה י"ב פרק כ"ב אות ד') והובא ברש"י: "אמר רבי עקיבא, מה תלמוד לומר ומעלה מעל בה', לפי שכל המלוה והלוה והנושא ונותן אינו עושה ואינו נושא ואינו נותן אלא בשטר ובעדים, לפיכך בזמן שהוא מכחיש מכחיש בעדים ובשטר. אבל המפקיד אצל חבירו ואינו רוצה שתדע בו נשמה אלא שלישי שביניהם (הוא הקדוש ברוך הוא), ובזמן שהוא מכחיש מכחיש בשלישי שביניהם".

כתב הגאון רבי משה שמואל גלאזנער זצ"ל רבה של קלויזנבורג בספרו שביבי אש (פרשת ויקרא בד"ה נפש כי תחטא), כי דבר גדול הורה לנו רבי עקיבא בזה, כי הנה המשכילים הפונים קדמה ופרקו עול התורה מעל צוואריהם, באמרום כי זה כל האדם, להתהלך במשפט את רעהו ולעשות צדקה וחסד, והוא הדבר אשר ציווה ה' לבני אדם, אבל החוקים והמצוות אשר בהם יחטא איש רק לאלקיו, ולרעהו לא יחטא בהנה, את אלו לא יחשב ה' לעונן לנו אם נעבור בהם, ומה איכפת לו להקדוש ברוך הוא לשוחט מן הצוואר או מן העורף (תנחומא פרשת שמיני סי' ז'; בראשית רבה מד, א), הן אם ירשיע בהם מה יעשה לו, ואם יצדק מה יתן לו.

אולם טפס כחלב לבם וטחו מראות עיניהם, ולו חכמו ישכילו זאת, כי אלה דברי הברית אשר כרת ה' בינו ובין בני ישראל, את אשר יאכלו ואת אשר לא יאכלו, שבת, מועדי ה' ודומיהן, המה יוליכו את האדם בטח דרכו ואורחותיו יישירו, להיותו אוהב צדקה ומשפט, והן הנה יולידו בנפשו תכונות רמות ונכבדות, וישיביתו מאנוש קנאה ותאוה, להרף מאף ולעזוב חימה.

זה כתב לבאר, כוונת הלל אשר כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (שבת לא.) גייר את הנכרי שהתנה עמו ללמדו כל התורה כולה כשהוא עומד על רגל אחת, ואמר לו 'דעלך סני לחברך לא תעביד', זו היא כל המצוות אף אלו שבין אדם למקום, אחת מהם לא נעדרה, כי בהעדר אלו המצוות לא יעלה ולא יבוא אל המעלה לאהוב את האדם כנפשו.

כל זה רמזה לנו התורה באמריה אשר תאמר 'ונפש כי תחטא ומעלה מעל בה', לחטוא באלקים, בעניינים שבין אדם למקום, אז ידוע תדע כי גם 'וכחש בעמיתו', אשר אף בעמיתו יכחש, 'בפקדון או בתשומת יד', וכהמשך דברי הכתוב 'אחת מכל אשר יעשה האדם לחטוא בהנה', כי בהעדר קיום חלקי המצוות שבין אדם למקום, לא יבוא האדם לקיים את המצוות שבין אדם לחבירו גם כן.

אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה העומדים בין בים ובין פיבשה המקום ירחם עליהם ויוציאם מצרה לרוחה ומאפלה לאורה ומשעבוד לגאלה השתא בעגלא ובזמן קריב ואמרו אמן